

KRAJSKÝ ÚŘAD JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Odbor životního prostředí
Žerotínovo náměstí 3, 601 82 Brno

Č. j.:	Sp. zn.:	Vyřizuje/linka	Brno
JMK 46298/2019	S-JMK 7536/2019 OŽP/Ško	Mgr. Vlasta Škorpíková/4322	25.03.2019

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí, jako věcně a místně příslušný správní orgán ochrany přírody a krajiny ve smyslu ust. § 29 odst. 1 a § 67 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, a ve smyslu ust. § 77a odst. 5 písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon), a v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen správní řád), rozhodl po provedeném správním řízení takto:

státnímu podniku Povodí Moravy, se sídlem Dřevařská 932/1, 602 00 Brno (IČ 70890013), zastoupenému společností LB projekt – water of engineering, s.r.o., se sídlem Mojmírovo náměstí 3105/6a, 612 00 Brno (IČ 29262747), se pro účely realizace záměru „Únanovka ř. km 5,223-5,895, Těšetice, úprava koryta“

výjimka podle ustanovení § 56 odst. 1 a 2 zákona ke škodlivému zásahu do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů živočichů neuděluje.

Odůvodnění

Dne 16.01.2019 podala společnost LB projekt – water of engineering, s.r.o., IČ 29262747, se sídlem Mojmírovo náměstí 3105/6a, 612 00 Brno (dále jen LB projekt), zastupující s. p. Povodí Moravy, IČ 70890013, se sídlem Dřevařská 932/1, 602 00 Brno, u odboru životního prostředí Krajského úřadu Jihomoravského kraje žádost o udělení výjimky ze základních ochranných podmínek živočichů dle § 56 zákona pro záměr „Únanovka, ř. km 5,223-5,895, Těšetice, úprava koryta“ (dále jen záměr). Dnem doručení žádosti bylo ve smyslu § 44 odst. 1 správního řádu zahájeno správní řízení v dané věci. Žádost byla podána v důsledku vývoje řízení sp. zn. 155026/2018, kde LB projekt žádal o udělení výjimky dle § 56 pro záměr „Únanovka, ř. km 4,680-5,895, Těšetice, úprava koryta“, který však byl podáním ze dne 16.01.2019 zúžen na úsek ř. km 4,680-5,223. Dané řízení se tím de facto rozdělilo na dvě části, přičemž v části druhé, týkající se intravilánu obce Těšetice, byla výjimka rozhodnutím čj. JMK 23326/2019 ze dne 18.02.2019 povolena. Zdejší správní orgán do spisu vložil relevantní podklady dodané již v průběhu řízení sp. zn. 155026/2018, což jsou: Plná moc (ze dne 14.05.2018), Průvodní zpráva (7/2018), Souhrnná technická zpráva (07/2018), Přehledná situace (07/2018), Katastrální situace 2 (07/2018), Podrobná situace 2 (07/2018), Hodnocení vlivu závažného zásahu na zájmy ochrany přírody a krajiny dle § 67 zákona č. 114/1992 (J. Losík, říjen 2018), Znalecký posudek č. 267-3 133/18 (J. Kolařík, 03.11.2018), Vodní tůň – model (07/2018), Vzorové příčné řezy koryta (07/2018), Manipulační řád vodního díla Těšetice a Bohuňovský rybník (2014), Stanovisko VH dispečinku Povodí Moravy, s. p. (10.12.2018), Situace záplavového území (mapa 1:10 000, 2015), Stanovisko obce Těšetice (13.11.2018), Petice na podporu zkapacitnění koryta vodního toku Únanovka (08.10.2018), Petice „Postoj občanů, kteří nejsou lhostejní k nezodpovědnému zásahu do životního prostředí v naší obci“ (09.12.2018) a Stanovisko o. s. ČESON (06.12.2018). Nakonec bylo do spisu vloženo Stanovisko k žádosti o vyhodnocení záměru „Zkapacitnění koryta vodního toku Únanovka v k. ú. Těšetice“ (AOPK ČR, 28.01.2019) a závazné stanovisko MěÚ Znojmo ze dne 25.02.2019.

Záměrem je úprava toku Únanovky v daném úseku tak, aby se zvýšila jeho kapacita a zajistila jeho stabilita proti vymílání. Navrženo je odstranění nánosů, zemní koryto má být upraveno do tvaru složeného lichoběžníku se stěhovavou kynetou šířky ve dně 0,5 m a celkovou šířkou 5,5 m. Pata kynety bude stabilizována kamennou rovinou. Berma a břehy budou ponechány zatravněné. V úsecích, kde dochází ke změnám v příčném profilu, v rychlosti proudění, příp. vzniku vodního skoku, bude opevnění z kamenné rovnaniny rozšířeno na celou šířku koryta. Navrženo je kácení dřevin rostoucích v průtočném profilu.

Účelem stavby je zvýšení průtočné kapacity koryta vodního toku pro zajištění ochrany okolních pozemků před zatápěním a vodní erozí při pravidelném měsíčním proplachování spodních výpustí na vodním díle Těšetice, ochrana hmotného majetku a zdraví občanů v obci před povodňovým ohrožením a snížení zanášení koryta v obci. Kapacita koryta má být zvýšena na 4,55 m³/s (v současnosti je menší než 0,5 m³/s).

Aby mohl zdejší správní orgán zodpovědně porovnat veřejné zájmy, vyžádal si odůvodnění, proč je nutno stávající kapacitu koryta mnohonásobně zvýšit, tedy zaslání Manipulačního řádu VD Těšetice, ze kterého navrhované řešení evidentně vychází, a dále informace o výšce povodňové vlny, šířce rozlivu v části nad obcí, době zatopení pozemků a především rozsahu škod, které zde vznikají.

V Manipulačním řádu VD Těšetice se problematice proplachování výpustí věnuje bod C.3.4. písm. f), který odkazuje na bod C.6. Zde je v části C.6.5. Proplachování spodní výpusti uvedeno: „Při špatné kvalitě vody a při dostatečných přítocích do nádrže je možné krátkodobě propláchnout spodní výpusti. Při otevírání uzávěru je nutno zachovat přestávky v délce trvání 15 min mezi jednotlivými stupni otevření, a to po každých 25 % otevření (aby dobíháním jednotlivých nárazových vln nebyla způsobena náhlá povodeň na toku). Stejný postup se zachová při zavírání uzávěru.“ V bodě C.6.3. Provozní zkoušky spodních výpustí se píše: „Výpustné zařízení je nutno udržovat v provozuschopném stavu, obsluha díla 1x za měsíc provede prověření funkčnosti pootočením mechanismu ovládání uzávěru.“ Maximální kapacita obou spodních výpustí je přitom 4,55 m³/s (str. 13 manipulačního řádu). Výšku a šířku povodňové vlny žadatel dokládá mapou Situace záplavového území (2015), provozní zkouška a proplachování výpustí trvá v celém cyklu otevření a uzavření cca dvě hodiny. Informace o rozsahu škod doplněna nebyla.

Z výše uvedených podkladů plyne, že není nutno spodní výpusti proplachovat každý měsíc (stačí zkouška funkčnosti pootočením mechanismu ovládání uzávěru), ale jen „při špatné kvalitě vody a při dostatečných přítocích“. Cílem je evidentně výpusti propláchnout, tj. zbavit se splavenin a usazenin, které by omezovaly jejich funkčnost. Taková situace však jistě nenastává pravidelně a ve stejném rozsahu, spíše se dá předpokládat, že jde o jev výjimečný a nárazový. Dále je důležité si uvědomit, že výpusti není nutno otevírat obě najednou a každou je potřeba otevírat a zavírat postupně s určitou prodlevou tak, aby nevznikla náhlá povodeň na toku (jak uvádí sám autor manipulačního řádu). Žadatel nicméně dimenzuje úpravu koryta na maximální kapacitu obou výpustí, tj. 4,55 m³/s. Přesto se zdejší správní orgán zabýval teoretickou otázkou rozsahu škod, které by rozlivem vody z koryta v řešeném úseku (tj. v extravilánu obce Těšetice) při současném a rychlém otevření obou výpustí mohly vzniknout. Z doložené mapy „Situace záplavového území“ je zřejmé, že při průtoku Q₅ je rozliv jen malý, postihuje nejbližší sousedství toku bez staveb trvalého osídlení. Pozemky jsou zde využívány jako zahrady, sady, pole nebo hřiště. Zdržení vody v terénu se předpokládá krátké, cca dvě hodiny, takže škody na kulturách způsobované dlouhodobým zatopením vzniknout nemohou.

Na druhé straně stojí veřejný zájem ochrany přírody, který se odvíjí od hodnoty dotčeného úseku Únanovky. Tok má v dané části přirozený charakter s drobnými meandry, hlinitým dnem a členitými břehovými porosty, kde lze najít i esteticky a biologicky cenné stromy. Pro záměr bylo zpracováno biologické hodnocení (zpracoval Mgr. J. Losík, Ph.D.), kde se mj. uvádí: „...koryto má přírodě blízký charakter, v toku se vyskytuje kriticky ohrožený rak říční a podél koryta se nacházejí starší stromy obsazené ohroženými druhy ptáků, netopýrů a saproxylického hmyzu.“ Negativní vliv byl identifikován u 36 zvláště

chráněných druhů živočichů, přičemž tři se řadí do kategorie kriticky ohrožených (rak říční, netopýr brvitý a netopýr velký) a 19 do kategorie silně ohrožených. 24 druhů je zároveň předmětem ochrany podle práva Evropských společenství. Nejvýrazněji dotčeným druhem se jeví rak říční (*Astacus astacus*). V toku byl zaznamenán jeho početný výskyt v řádu desítek jedinců, přičemž různověkost populace svědčí o tom, že druh se zde úspěšně rozmnožuje. Rak říční čelí v současné době řadě negativních vlivů, jedním z nejzávažnějších jsou vodohospodářské zásahy typu čištění a prohlubování koryta, při kterém dochází v dotčených úsecích k likvidaci většiny organismů. Jako nejdůležitější opatření v péči o druh je uváděno zachování čistoty vody a přirozeného charakteru koryta toků i jejich okolí. Stav druhu je hodnocen jako méně příznivý.ⁱ Nápravným opatřením navrhovaným pro daný druh v rámci záměru je transfer jedinců z toku do blízké vodní nádrže. Jakékoli přenášení živočichů do jiného prostředí je však rizikové, a to jak pro ně samé, tak pro jedince téhož druhu, kteří cílovou lokalitu již obývají (existuje určitá ekologická kapacita prostředí, kde určité parametry limitují velikost populací jednotlivých druhů). Upravený tok se pro raky stane kvůli nedostatku úkrytů dlouhodobě nevyužitelným, v nádrži budou mnohem zranitelnější (nedostatek úkrytů, omezená možnost migrace) a riziko zániku populace je značné.

Kromě raka říčního ohrožuje záměr řadu dalších druhů živočichů, pro většinu by znamenal snížení početnosti, zhoršení kvality prostředí, částečnou ztrátu potravních a reprodukčních biotopů. Významně postiženy by byly především druhy vázané na staré stromy (kovařík rezavý, nosorožík kapucínek, netopýři), případně obojživelníci, což jsou skupiny obecně v naší krajině úbytkem stanovišť výrazně postižené.

Hodnotu dotčeného úseku vodoteče jako lokálního prvku ÚSES, stabilizačního prvku v zemědělské krajině, migračního koridoru či refugia řady druhů rostlin a živočichů akcentuje i Městský úřad Znojmo, který v závazném stanovisku sp. zn. SMUZN 3987/2019 ŽP/Ves ze dne 25.02.2019 vyslovuje nesouhlas se zásahem do významného krajinného prvku vodního toku Únanovka v ř. km 5,223 – 5,900.

Zdejší orgán ochrany přírody je přesvědčen, že záměr je pro daný úsek toku necitlivý a zbytečně radikální. Při pomalém a postupném proplachování výpustí nebude povodňová vlna velká a razantní. Vhodné by bylo tuto aktivitu směřovat do období nejnižšího stavu vody v toku, což by vodní bilanci vylepšilo. I kdyby došlo k rozlivu vody, škody na majetku nehrozí. Pokud by přesto obava z vysokých průtoků při manipulaci na vodním díle Těšetice přetrvávala, nabízí se další možnosti, jak problém řešit, např. vybudovat pod VD Těšetice menší nádrž pro zadržení vypouštěné vody nebo umožnit vodě rozliv do lesních porostů.

V neposlední řadě je zohledněna stávající situace ve vodním hospodářství, kdy s cílem zadržet vodu jsou dnes v České republice budovány mokřady a meandrovány toky dříve narovnané. Předložený záměr je zcela v rozporu s tímto trendem.

Záměr vzbudil značný zájem ze strany obyvatel obce Těšetice, kteří se k němu vyjádřili formou petice. V první, ze dne 08.10.2018, vyjadřuje 26 občanů názor, že vydání výjimky, která by umožnila úpravu koryta v celé délce (v intravilánu obce i nad ním), je opodstatněné a nezbytné. Důvodem je obava z ohrožení soukromého i veřejného majetku, úsek Únanovky nad obcí je zde vnímán především jako zdroj nebezpečných splavenin (nánosy, dřevo). K tomu zdejší správní orgán uvádí, že velká část problémů bude vyřešena úpravou toku v obci, kde bude kapacita koryta výrazně zvýšena, prostor pod mosty, kde dnes může docházet k usazování splavenin, bude upraven tak, aby jeho propustnost byla přiměřeně vyšší. Voda, která se případně rozlije v prostoru nad obcí, bude svedena do kapacitního koryta v intravilánu, majetek občanů v okolí toku nebude ohrožen. Splavování organického materiálu při vyšších průtocích by bylo možné řešit častější údržbou vodoteče ze strany jejího správce.

Druhá petice, doručená 07.01.2019, byla podepsána taktéž 26 občany. Ti naopak úpravu Únanovky odmítají, zdůrazňují hodnotu toku jako potočního a mokřadního biotopu a poukazují i na riziko zrychleného odtoku vody z krajiny a snižování hladiny podzemních vod. Obdobně negativní stanovisko k záměru zaujal i

přihlášený spolek Česká společnost ornitologická – Jihomoravská pobočka. Za nevhodnou označil celou úpravu vzhledem k současnému charakteru toku, obzvláště negativním zásahem jsou dle jeho názoru výrazné zásahy do břehových porostů a zahloubení toku. Zdejší správní orgán se s těmito názory ztotožnil.

Obec Těšetice ve stanovisku ze dne 13.11.2018 označila úpravu koryta nad obcí jako opodstatněnou, v obci jako nezbytnou. Vyslovuje obavu z podemílání stromů při pravidelném pročišťování výpustí, vymletí nové trasy toku na okolních soukromých pozemcích, zanášení koryta v intravilánu. K tomu zdejší orgán ochrany přírody odkazuje na výše uvedenou argumentaci ohledně nezbytnosti a způsobu manipulace na vodním díle. Evidentně může být méně častá a méně razantní, než uvádí žadatel, případně lze hledat jiná řešení než je to navrhované.

Své stanovisko k záměru zaslal i spolek Česká společnost pro ochranu netopýrů, soustřeďuje se v něm však pouze na podmínky kácení dřevin, které mohou být biotopem netopýrů. V této chvíli není toto stanovisko relevantní.

Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí, dospěl na základě výše uvedených podkladů a úvah k závěru, že v daném případě veřejný zájem na realizaci záměru nepřevyšuje veřejný zájem ochrany přírody. U druhů, které jsou zároveň předmětem ochrany podle práva Evropských společenství, nejsou naplněny zákonem dané podmínky, především nelze zdůvodnit, že neexistuje jiné uspokojivé řešení a povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí může podle § 81 a 82 správního řádu účastník řízení podat do 15 dnů ode dne jeho doručení odvolání k Ministerstvu životního prostředí ČR podáním u Krajského úřadu Jihomoravského kraje, odboru životního prostředí, Žerotínovo nám. 3, 601 82 Brno. Odvolání se podává v takovém počtu stejnopisů, aby každý účastník dostal jeden stejnopis a jedno vyhotovení zůstalo správnímu orgánu.

Ing. František Havíř
vedoucí odboru
v z. Ing. Jiří Hájek v. r.
vedoucí oddělení posuzování vlivů
na životní prostředí

Za správnost vyhotovení: Anna Foltová

Doručuje se

a) účastníci řízení

1. LB projekt – water of engineering, Brno (DS)
2. Obec Těšetice, 671 61 (DS)
3. Česká společnost ornitologická – Jihomoravská pobočka, Lidická 25/27, 602 00 Brno (DS)
4. Česká společnost pro ochranu netopýrů, Praha (DS)

b) na vědomí

5. ČIŽP, OI Brno, odd. ochrany přírody, Lieberzeitova 14, 614 00 Brno (DS)
6. Městský úřad Znojmo, odbor životního prostředí (DS)

ⁱ <http://www.biomonitoring.cz/druhy.php?druhID=221>